

52

Klaar voor 14/10
Ondernemend
en verkiesbaar

51

Dani Klein
Een vat vol
tegenstrijdigheden

54

Patrick Duynslaegher
Van filmcriticus
tot Filmfestival-baas

DE
TIJD

zaterdag 6
oktober 2012

Apart

Koen Schoors en Gert Peersman, professoren economie: 'Iedereen kent de vergrijzingscijfers, ook de politici en de vakbonden. Maar iedereen zwijgt.' © EMY ELLEBOOG

'Vergeet de eurocrisis, we staan aan de vooravond van nog iets veel ergers'

'Als we niet ingrijpen, knallen we tegen de muur.' De UGent-professoren Koen Schoors en Gert Peersman luiden de noodklok over de vergrijzing. 'De babyboomers gaan de pensioenleeftijd heus niet zelf optrekken. Nee, ze passeren snel nog een laatste keer langs de kassa.'

KOEN DEDOBLEER
EN DAAN BALLEGEER

Nougatbollen doen we om ouderen te activeren', zeggen Koen Schoors (43) en Gert Peersman (39), beiden professor economie aan de Universiteit Gent. In 'De perfecte storm', dat vandaag in de boekhandel ligt, schreven ze de verantwoording van zich af. Want na de banken- en de eurocrisis raast een derde tsunami op ons af: de vergrijzing. Een golf die we nog kunnen indijken, zeggen ze. Maar de politici? 'Die doen helemaal niets.'

'Economen krijgen vaak het verwijt dat ze te weinig voor de banken- en de eurocrisis hebben gewaarschuwd. Wel, we staan aan de vooravond van een nog veel grotere crisis: die van de vergrijzing. Daarom schreeuwen we het uit in dit boek,

Ergernis en boosheid

Veel nieuws kan een boek over de financiële en de eurocrisis intussen niet meer bieden. De kracht van 'De perfecte storm' zit in de hoofdstukken

waarin Schoors en Peersman vooruitblikken naar de opdoemende vergrijzingstsunami. De ergernis en de boosheid over het gerommel in de marge en de overtijdse taboes spatten van de pagina's. Maar ze doen ook voorstellen om het noodlot af te wenden.

want nu kunnen we er nog iets aan doen', zegt Peersman.

Peersman, die vroeger aan de slag was bij de Bank of England, is de monetaire expert van het Gentse duo. Schoors boog zich in het boek meer over de banken. Maar ze vonden elkaar in hun ergernis over de schrijnende stilstand in ons land. 'Iedereen weet wat er aan de hand is met de vergrijzing, zowel de politici als de vakbonden. Ze kennen de cijfers, maar iedereen zwijgt', foetert Schoors. 'Als er niets gebeurt, knallen we echt tegen de muur. We mogen dit niet laten verrotten.'

De babyboomers krijgen er flink van langs in uw boek. Ze hebben de budgettaire meevallers door de lage rente opgesoupeerd en 'passeren nu nog snel een laatste keer langs de kassa'. Koen Schoors: 'Die generatie gaat 60.000 euro meer krijgen dan dat ze ooit heeft

LEES VERDER PAGINA 50

Apart

INE RENSON
REDACTRICE WEEKEND

Geen tijd om te sterven

'Ik heb geen tijd om te sterven.' Ziedaar hoe de 86 jaar oude IKEA-oprichter Ingvar Kamprad deze week licht bracht in ons druilerige en herfstige bestaan. Hij schonk de wereld op zijn zeventiende een blinkend woonwarenhuis waar je binnenstapt voor een Billy-boekenkast en buitenkomt met een kar vol prullen die je niet van doen hebt - en zonder boekenkast. Het is hem vergeven. Hij werd met dat concept miljardair en verkaste van Zweden naar Zwitserland, voor de schone lucht en voor een luchtig belastingregime. Het is hem vergeven. De oude gierigaard is de rijkste man van het Alpenland, maar eist naar eigen zeggen korting bij elk pak bloem of suiker dat hij koopt. Maar het is hem vergeven.

Want hij sprak deze week dat zinnetje dat aan mijn vel bleef plakken. Achteloos, als bijgedachte bij een uitleg over waarom hij op zijn gezegende leeftijd niet in zijn luie Karlstad-sofa zit maar achter de schermen blijft sleuren met dozen en knutselen aan nieuwe Faktum-keukens. Geen tijd om te sterven. Zo simpel kan het zijn.

Wat een geweldige illusie om te koesteren. Wat een potsierlijke maar grandioze middelvinger naar de meest elementaire natuurwet. Iedereen gaat dood. Maar niet die vinnige Zweed. Zolang hij bezig blijft, gaat het leven door. Als hij zich maar niet door de trein des tijds laat inhalen. Vroeger zou ik smalend gelachen hebben om zoveel euvele overmoed. Vandaag bezorgt de gedachte mij kriebels van opwinding.

Wat zitten wij toch vaak te verzinken in halfduistere gedachten over de zin en onzin van het leven. Hoe laten wij ons opjagen door die Grote Deadline aan het einde van de rit. Nú moet het gebeuren. Maak de juiste keuzes. Haal alles eruit wat erin zit. Geniet! Bouw op! Grijp je kans! Blijf gezond! Met in het achterhoofd die eeuwige existentiële angst om op de laatste dag van ons leven te moeten afrekenen met het beklommende besef dat het dát maar was. Ingvar Kamprad laat zich niet overmannen door dat soort unheimliche gedachten. Die laatste dag staat niet in zijn agenda. Het is gewoon een kwestie van tijd. Of geen tijd.

Het is een simpele maar geniale vondst. Ik hoop alleen dat Herman De Croo het zinnetje niet heeft opgepikt. De vader aller burgemeesters verloor deze week zijn agenda toen hij campagne voerde op de markt van Brakel. Inclusief duizenden adressen en telefoonnummers. Weg agenda, weg leven. De keizer aller netwerkpers staat plots naakt. 'Ik weet niet eens wat ik de komende dagen moet doen', jammerde hij hulpeloos. Oeps. Plots een zee van tijd. Mocht ik in zijn schoenen staan, ik zou er niet gerust in zijn.

Ilah

EMPATHÉ

stel je eens voor dat vrouwen wanneer mannen huilen, gewoon de kamer zouden uitgaan?

zoals bij een voetbalmatch op TV, bedoel je?

VERVOLG VAN PAGINA 49

betaald. Voor jullie generatie (*doelt op ons, late twintigers, red.*) is dat net het omgekeerde. Rechtvaardig is anders. We moeten zo snel mogelijk de pensioenleeftijd optrekken. Dan betalen de babyboomers nog mee. Dat gaan ze heus niet zelf voorstellen. Nee, ze zeggen: laten we nog even wat meer schulden maken.'

De toon van het boek is emotioneler als het over België gaat. Over de banken- en de eurocrisis blijven jullie neutraler.

Gert Peersman: 'Over de banken is die verontwaardiging er zeer zeker ook. Maar de algemene teneur bij de bevolking is nu: we moeten besparen, en dat is de schuld van de banken. Toch is elke bruggepensioneerde even goed een aanslag op de begroting en op de volgende generatie. Maar dat krijgt amper aandacht, terwijl het even erg is.' **Schoors:** 'Wat lezen we vandaag? De Vlaamse regering had beloofd het probleem van de activering van ouderen aan te pakken, maar er gebeurt bijna niets! Bruggepensioneerden krijgen amper oproepen van de arbeidsbemiddelingsdienst VDAB om werk te zoeken. We steken het allemaal graag op het federale niveau, maar dat is ons werk, hè. (luider) Het is de verantwoordelijkheid van Vlaams minister van Werk Philippe Muyters (N-VA) en van de Vlaamse regering.'

'We zeggen al jaren wat er moet gebeuren, en toch doen we helemaal niets. (klopt op tafel) Nougatbollen! We moeten ouderen echt weer aan het werk krijgen. Bijvoorbeeld door ze in een rustiger tempo te laten werken en ze iets minder te laten verdienen naarmate ze ouder worden. Als we vasthouden aan het principe van anciënniteit, kunnen we het nooit oplossen. Ze moeten ook minder zwaar belast worden. Anders wil geen enkel bedrijf ze nog een baan geven.'

België lijkt er in uw boek slechter voor te staan dan de eurozone. Daar beweegt wat, hier is nog amper iets gebeurd.

Peersman: 'Ja. Doe daar iets aan. Nu! En grondig! Het optrekken van de leeftijd voor vervroegd pensioen van 60 naar 62 jaar verlicht de factuur met amper 0,4 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dat is een druppel op een hete plaat. De ingrepen moeten veel verder gaan om mensen effectief langer aan het werk te houden. Zelfs in Italië trekken ze de pensioenleeftijd de komende jaren op naar 70 jaar. Hier blijven politici zeggen dat ze niet aan de wettelijke pensioenleeftijd van 65 willen raken. Dat is het echte probleem. Elk jaar de pensioenleeftijd met een paar maanden optrekken kan een oplossing bieden.'

De Studiecommissie voor de Vergrijzing preekt al sinds 2002 in de woestijn.

Peersman: 'De urgentie is hier niet zo groot als in Griekenland of Spanje, waar het nu van moeten is. Hier trekken we jaar na jaar de stroep dicht door een beetje in de uitgaven te snoeien, of hier en daar de belastingen wat te verhogen. Vroeg of laat...'

Schoors: (onderbreekt) Vroeg! Schrap die 'laat' maar. Het is zoals een student die altijd maar uitstelt. Het examen is over tien dagen, en hij denkt: 'Goh, 't is toch lastig'. Hij zet wat kleurtjes in zijn cursus en blijft fuiven. En de dag voor het examen moet hij opeens alles blokken en doet het veel pijn. Terwijl het te doen is als je de inspanning spreidt. Het blijft lastig, maar het is niet onverkomelijk.'

De federale regering moet zich dus niet te veel op de borst kloppen met 'de grootste pensioenhervorming in jaren'.

Schoors: 'Het is de juiste richting. Dat is al iets, in vergelijking met de vorige regering.' **Peersman:** 'Het is inderdaad een eerste stap, maar het blijft weinig. Bijzonder weinig.'

Ook aan de index durft niemand te raken. U wil het mechanisme niet afschaffen, wel hervormen.

Schoors: 'De index heeft een belangrijk voordeel in de vorm van sociale rust, maar dat weegt niet op tegen de nadelen. Door de automatische indexering stijgen de lonen bij elke inflatieopstoot meer dan in de buurlanden. Voor bedrijven zijn lonen de grote kosten, waardoor ze die doorrekenen in de prijzen, wat de lonen opnieuw doet stijgen (tweederonde-effecten, red.). Dat tast sluipenderwijs de werkgelegenheid aan. Maar wat velen niet beseffen, is dat die loon-prijsspiraal ook in de omgekeerde richting werkt. Als de inflatie in Europa daalt, ligt die hier nog lager en stijgen de lonen minder snel dan bij de handelspartners. Dat voordeel vloeit volledig naar de werkgevers in de vorm van lagere lonen.'

De schijnredding van Dexia is een ongelooflijk verhaal. Iedereen is alles kwijt en Dexia is nog niet eens gered. Hoe dom kan je eigenlijk zijn?

Koen Schoors

Elke bruggepensioneerde is een aanslag op de begroting en op de volgende generatie.

Gert Peersman

Hebt u dat al aangekaart bij de linkerzijde, de grootste tegenstanders van een indexhervorming?

Peersman: 'Ja, maar ze kennen de details niet goed. Dat werknemers hier bij dalende inflatie eigenlijk te weinig opslag krijgen, beseffen ze niet. Wel dat het jobs kost, maar dat durven ze niet hardop te zeggen.'

Schoors: 'Ons voorstel is sociaal en efficiënt: laat de lonen jaarlijks 2 procent stijgen. Dat is de inflatiedoelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB). Zo volgen we de levensduur van onze buurlanden. Op middellange termijn blijft dat hetzelfde: in tijden van hoge inflatie betekent dat iets minder koopkracht, en bij lage inflatie extra koopkracht. Het huidige indexmechanisme verhoogt het inkomen als het niet moet, en verlaagt het inkomen ook als dat niet moet. Wat is daar sociaal aan?'

Toch blijft de index een heilige koe.

Peersman: 'Kijk naar onze buurlanden. Daar zijn ze totaal vergeten dat ze vroeger zo'n mechanisme hadden. Toch is daar sindsdien niet minder sociale welvaart uit voortgekomen. Integendeel, de koopkracht is er meer gestegen dan bij ons. Hier mogen we er zelfs niet over discussiëren.'

Schoors: 'In dit land wordt enkel gediscussieerd met slogans. De werkgevers zeggen: volledig afschaffen. De werknemers zeggen: niet aankomen. En alle twee zijn ze fout. Het is niet liberaal of sociaal, het is gewoon slim om het anders te doen. Je hebt met ons voorstel nog altijd sociale rust. Je verzekert de koopkracht en je krijgt niet langer een sluipe daling van de werkgelegenheid.'

Behalve voor politici bent u ook niet lief voor bankiers.

Schoors: 'Het probleem is dat bankiers nog altijd niet begrepen hebben dat de wereld is veranderd. Het is toch onbegrijpelijk dat iemand als Axel Miller, de voormalige topman van Dexia die de bank aan flarden reed, nog aan de slag kon in de financiële sector? Hij is venoot geworden bij het beurshuis Petercam. Maar goed, hij is daar intussen ook alweer weg.'

Wat moet er gebeuren om de banksector zo snel mogelijk te stabiliseren?

Schoors: 'Zolang de kapitaalratio niet stijgt, zouden banken die overheidssteun hebben gekregen hun winsten verplicht moeten inhouden. Voor de aandeelhouders maakt dat geen bal uit, want de waarde van hun aandeel verhoogt. Toch hebben die banken hier dividenden uitgekeerd. In het VK heeft geen enkele bank die een bail-out heeft gekregen ook maar één pond dividend uitgekeerd. Maar als ik dat voorstel doe op een conferentie, word ik bestempeld als communist.'

Een bank waarvan in elk geval geen dividend te verwachten valt, is Dexia.

Schoors: 'Die hele schijnredding is een ongelooflijk verhaal. Referentieaandeelhouders die zelf geen geld hadden voor een kapitaalverhoging en dat dan maar leenden bij Dexia zelf. Vlaamse en federale garanties voor Arco, Ethias en de Gemeentelijke Holding. En iedereen is alles kwijt. Dat alles om Dexia te redden en dat is dan nog niet eens gelukt. Hoe dom kan je eigenlijk zijn?'

'De overheid verdient aan het redden van banken', zei onder meer Yves Leterme destijds. Die stelling zit u hoog.

Peersman: 'Op dit ogenblik verdienen we in de begroting door de inkomsten van de overheids garanties zogezegd aan de banken. Maar het risico voor de belastingbetaler is gigantisch. Hetzelfde geldt voor de lening aan Griekenland. Die brengt in de begroting ook meer op dan ze kost. Maar wat als ze niet wordt terugbetaald? Dan valt ook deze rekening bij de volgende generatie. Maar op korte termijn is het inderdaad goed nieuws voor de begroting. (ironisch) Volgens die redering moeten we misschien maar meer leningen aan Griekenland geven...'

Schoors: 'Mocht België een bedrijf zijn, dan zou het voorzieningen moeten aanleggen voor toekomstige verliezen, waardoor het ook niet zou profiteren van het effect van die garanties. In een begroting moeten geen voorzieningen worden aangelegd. Eigenlijk is een begroting een achterlijk instrument, niets meer dan een kasboekhouding.'

Wat moet er nu met Dexia gebeuren?

Schoors: 'Binnen zes maanden na de gemeenteraadsverkiezingen zal Dexia overheidskapitaaliseerd moeten worden. Dat is onvermijdelijk want de restbank blijft verlies maken. Dan pak je eindelijk het probleem aan, in plaats van er een garantie op te plakken en de bank nog vijf jaar te laten bloeden. Bovendien zullen door een herkapitalisatie de verliezen verminderen, en zullen andere banken Dexia weer geld willen lenen tegen betaalbare tarieven.'

Waar wachten we op?

Peersman: 'Er is een overdaad aan verkiezingen, waardoor het altijd weer neerkomt op pappen en nathouden. Onze politici hebben een gebrek aan langetermijnvisie.' **Schoors:** 'Natuurlijk zou het beter zijn om meteen te investeren. Ons land kan vandaag spotgoedkoop lenen. Het kost dus bijna niets. Bovendien zal ook Dexia daarna dus goedkoper kunnen lenen. Je verdient dat dus meer dan terug. Maar de politici doen het niet omdat ze dan moeten zeggen dat de overheidsschuld is gestegen. Leg dat dan gewoon uit. De mensen zijn heus niet dom.'